

Mogens Schou 1918 – 2005

W dniach 23–25 września 2005 odbyła się w Poznaniu 19 konferencja Międzynarodowej Grupy Badań na Litem (*International Group of Study for Lithium-treated Patients – IGSLI*). Honorowym jej członkiem i założycielem był prof. Mogens Schou, wybitny duński psychiatra, niestrudzony badacz i promotor terapii litem. Prof. Schou, mimo ograniczeń związanych ze swym podeszłym wiekiem, był niezwykle rad, że mógł aktywnie uczestniczyć w tej konferencji, a w trakcie jej trwania przedstawił jedną ze swoich nowych propozycji badawczych. Społeczność psychiatryczna pogrążyła się w żałobie, gdy otrzymała wiadomość, że po kilku dniach od zakończenia konferencji Mogens Schou zakończył swoje pracowite życie.

Prof. Mogens Schou urodził się w 1918 roku w Kopenhadze i w mieście tym odbył studia medyczne. Specjalizację z psychiatrii realizował w szpitalach skandynawskich: Danii, Norwegii i Szwecji. Staże naukowo-badawcze z psychiatrii wykonywał w Nowym Jorku (*New York State Psychiatric Institute, Columbia University*), a z zakresu biologii eksperymentalnej na uniwersytetach duńskich (w Kopenhadze i Aarhus). Od 1951 roku do końca życia związany był ze szpitalem psychiatrycznym w Risskov koło Aarhus. Od roku 1956 do przejścia na emeryturę w roku 1988 był kierownikiem znajdującego się tam *Psychopharmacology Research Unit*, a od roku 1971 kierownikiem Katedry Psychiatrii Biologicznej uniwersytetu w Aarhus.

Publikacja australijskiego psychiatry Johna Cade'a w roku 1949, w której opisano korzystne działanie węgla litu u chorych w stanie maniakalnym może być uznana za początek ery współczesnej psychofarmakologii. Natomiast nazwisko prof. Schou jest nierozzerwalnie związane zarówno z wdrożeniem, jak i dynamicznym rozwojem terapii solami litu w psychiatrii. W 1952 roku Mogens Schou podał sole litu pierwszemu swojemu pacjentowi z epizodem maniakalnym. W 1954 roku wykonał pierwsze badanie nad stosowaniem soli litu u chorych w stanie maniakalnym stosując pionierską na owe czasy metodę podwójnie ślepej próby. W pracy tej wykazał niewątpliwą skuteczność terapeutyczną litu w manii. W 1957 roku zestawił całą ówczesną wiedzę biologiczną i kliniczną na temat litu w publikacji w *Pharmacological Review*. Gdy w początku lat 1960-tych pojawiły się obserwacje wskazujące na możliwość zapobiegania przez lit nawrotom chorób afektywnych Mogens Schou zaangażował się w kontrolowane badania kliniczne mające na celu weryfikację tego efektu. Jest autorem ponad 500 publikacji (artykułów, książek, rozdziałów

w książkach) w głównej mierze poświęconym solom litu. Obejmują one m.in. takie zagadnienia jak skuteczność kliniczna litu, prawidłowe prowadzenie terapii, objawy uboczne, działanie litu na czynność nerek i tarczycy, efekty psychologiczne, w tym także wpływ litu na twórczość artystyczną. Był inicjatorem utworzenia w roku 1988 międzynarodowej grupy badawczej IGSLI, której badania zaowocowały wykazaniem wpływu litu na umieralność i zapobieganie zachowaniom samobójczym.

Mogens Schou był laureatem wielu prestiżowych nagród naukowych, rzeczywistym i honorowym członkiem licznych towarzystw naukowych oraz doktorem honoris causa uczelni medycznych w Marsylii, Monachium i Pradze. Z chwilą powstania w roku 1999 *International Society of Bipolar Disorders (ISBD)* został mianowany jej honorowym prezydentem. Od 2001 roku na odbywających się co 2 lata międzynarodowych konferencjach na temat choroby afektywnej dwubiegunowej w Pitsburgu przyznawane są nagrody im. Mogensa Schou za wybitne osiągnięcia w zakresie badań naukowych, działalności edukacyjnej oraz organizacyjnej i medialnej w zakresie choroby afektywnej dwubiegunowej.

Od roku 1980 ukazują się kolejne wydania jego książki *Lithium treatment of manic-depressive illness*

stanowiące poradnik terapii litem dla lekarzy, pacjentów oraz ich rodzin. Tłumaczenie V wydania tej książki ukazało się w naszym kraju w roku 1994 nakładem Fundacji Instytutu Psychiatrii i Neurologii. Obecnie przygotowywane jest tłumaczenie wydania VI *Lithium treatment of affective illness* z roku 2004.

Z prof. Schou po raz pierwszy spotkałem się w 1972 roku, kiedy odwiedziłem jego ośrodek w Risskov w trakcie przygotowywania pracy doktorskiej na temat litu. Od tego czasu utrzymywała się nasza systematyczna znajomość, która przerodziła się później w szczerą przyjaźń. Tematem przewodnim było oczywiście nasze

wspólne zaangażowanie kliniczne i badawcze w celu poznania intrygujących własności neurobiologicznych jonu litu i jak najlepszego ich zastosowania w terapii psychiatrycznej. Prof. Schou dwukrotnie odwiedził Poznań: w roku 1975, kiedy to wygłosił wykład w poznańskiej klinice oraz ostatnio, z okazji 19 konferencji IGSLI. Podczas tej konferencji z nutą wzruszającej refleksji pokazał mi list, jaki do niego napisałem w 1971 roku, kiedy planowałem pierwsze z nim spotkanie. Zawsze będę go pamiętał jako człowieka o wybitnym umyśle, a jednocześnie niezwykle skromnego, serdecznego, oddanego nauce i swoim pacjentom.

Janusz Rybakowski